Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist. exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo - Cod. Ettenheim-Münster 359

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

In librum 7m physicorum

urn:nbn:de:bsz:31-132384

Visual Library

sit primum ultimum sui esse. Et haec de ista quaestione.

In Librum 7um Physicorum

Liber hic 7mus est quasi quaedam introductio ad sequentes
De quo agat in hoc libro — in quibus Aristoteles docere volens in quo rationibus firmis
neque in moventibus neque in mobilibus dari processum in
infinitum fundamenta futurae disputationis in hoc libro
iacit, cuius duae sunt partes. Prima in 3bus capitibus prin-
cipaliter examinat celebrem illam propositionem: Omne quod movetur
ab alio movetur, quae propositio basis ac fundamentum est totius
disputationis Aristotelicae in his libris duobus. In 2bus capiti-
bus posterioribus agit de proportione et ~~compositione~~ compara-
tione motuum inter se, quomodo scilicet moventia et mobilia
inter se habeant quoad velocitatem et tarditatem inter
Hic liber non est reiiciendus tanquam supervacaneus — se collata. Neque liber hic tanquam subtilibus aut
supervacaneus est reiiciendus propterea quidem ille haec
cum in sequenti argumentum et institutum sit: quare
Aristoteles in eo pictorum more futurum opus rudioribus
lineis velut adumbravit ut eorum quae in sequenti-
bus capitibus tractanda erant ratione aliqua instru-
cti facta postea facilius comprehenderemus. Quo
vero modo physice agat de Deo nemini obscurum.

e vid. n̄ut ipsa divina naq eiq attributa in
vestiget ut in se talia st. hoc n. sui phil. muneg
e; p eidē contemplatiōne eateng attingit quateng — Quomodo physicus agat de Deo
motu caleste effecit ominiq caussaq naturaliu sicut
origo e ac principium pmu sic earundem quoq
finis ac tēminq ois ultimatq.

Utrum Movens & id q movetur
Debeant ee simul.
Quaestio prima.

Alijs verbis p eodem sensu proponi solet q̄stio haec — Alijs proponitur haec quaestio.
undq an distans possit agere in distans ita ut nō
prius agat in mediū. Et quamvis Autor ex volt
movens & id q movetur dbre ee simul contraria
tā sentia multis argumtis vdr suaderi poe ut vdre e apud — Negativam sententiam vide apud Tol. & Con.
Tol. 7 phys. q 2. Conimb. circa 2di cap. explicaōe q. 1.
Et alios. 1o qa magnes a ferro distans trahit ferrum — Argumenta negat. sent.
moveto id quo cum n̄ est coniunctq: nec vdr hoc fieri
in quadam p medium diffusa qa experientia comptum
habet magnetem sub mensa lapidea positum moveri poe
ferrū supra mensā: Ita succinū seu electrū (ca. ...
... vocat Averroes.) trahit paleas distantes. 2do — 2dm
fascinantes solo oculorū coniectu nocent. 3tio Rubi
... piscis ... remorante detinet ac remoratur — 3m —
unde & remorae nomen accepit. 4to Basiliscus — 4m.

visu, et sibilo Catoblepas ad mille passus usque
5to. hoem interimere dr. 5to Naphta teste plinio lib. 2.
c. 105 accendit ab igne ubicunque ab eo quasi conspicit.
6to. 6to torpedo piscis stupefacit namque piscatoris etiam
gentis rete: et experientia constat quod si quis extremitatem
hastae contingat quae altera sui parte extrema tangit
piscem illum stupefieri manum tenentis hastam. Et de
hoc eodem pisce scribit Artor. lib. 9. de hist. Animalium
cum fame laborat abscondere se in locis arenosis
ibi latitantes adnatantes pisciculos stupefacere stupe-
factosque retardatos devorare: Certum est autem aquam
mediam a stupefieri quod agens agere potest in distans.
Avicenna opinio. Denique secundum Avicennam sola hominis imaginatio facit
pluvias et mutat res extrinsecas ergo.
Duplex est movens. Ut commodius quaestio haec solvatur notandum est duplex esse
movens proximum seu immediatum et remotum seu media-
Quid movens immediatum. tum: Immediatum est illud quod et rem motam non est agens
medium ut quum ignis comburit lignum sibi proximum.
Quid mediatum. Movens mediatum est illud quod et rem motam non distans
aliquid ut cum ignis calefacit aerem distans prius
Immediatio est duplex. tamen calefaciendo aerem intermedium. Rursus immediatio
Quid immediatio suppositi. est duplex altera substantiae seu suppositi qua immedi-
atione immediatus est ignis ligno quod proxime com-
Quid virtutis. burit altera dr. immediatio virtutis quia calum

v. g. immediatum est sibi rebus sublunaribus. Ante haec — Differentia inter duas immediationes
immediationes hoc notandum est quod quoddam immediatum immedi-
atione suppositi sit et immediatum secundum virtutem
non tamen e contra. Animadvertendum et quaestionem
hanc intelligendam esse de eo quod ut efficiens movet mobile — Haec quaestio est de eo quod movet ut efficiens, non autem quod movet ut finis
non autem de eo quod ut finis movet. Clarum enim est
oportere finem contiguum aut praesentem esse rei quam movet,
et. Hic notabis primum haec conclusio.
Non omne quod principaliter et effective movet est mobili — Nostra haec de re sententia sic declaratur
immediatum secundum substantiam, necesse tamen illi immediatum esse
secundum virtutem. Prior pars patet ex caelis et sole quae prin- — Prior pars patet
cipaliter et effective agunt in haec inferiora quibus tamen
non iunguntur immediatione immediatione suppositi. At non
tamen falsum sed et impossibile videtur quod Scotus opinatus est — Scoti falsa opinio.
virtutem solis per se posse agere ubi neque secundum substantiam neque
secundum virtutem est: Etenim licet fateatur solem prius
in media corpora qualitates diffundere quibus materia
ad excipiendam formam paretur negat tamen eundem qua-
litates ullumve alium instrumentarium nisi habere posse
una sol formam substantialem v. g. vermis ex putri materia
efficienter excitet. Ex qua eadem Scoti opinione
sequitur ex eo quod causa agens per se seu per se alicubi
operatur non posse eius contactum aut praesentiam argui;
ut ex eo quod Deus intelligentiis corpora caelestia et materiam

tas per se creet consequenterque non continuo sed divinam
substantiam ubique esse licet id ex alio capite videatur
ex immensitate ipsius colligi posse minime neget. Quod
si Scoto doctrina Aristotelis contrarium hoc in loco asseren-
tibus obijceres Respondet Aristotelem intelligendum esse de causis
physicis agentibus per qualitates formasque materiales,
nam quod non sint principia agendi in remoto nisi propin-
quum ut ipse vel aliquid in ipsis existens in propinquum
agat. Sed contra hanc partem Scoti probatur altera con-
clusionis pars videlicet quod omne movens mobili sit immediatum
secundum virtutem atque adeo quod nullo modo in rem distantem
probatur 2da pars 1. solo agere possit. Primo quia operatio sequitur esse quod ubi
nullo modo est nec secundum substantiam nec secundum virtutem non
poterit operari consequenter omne agens principale imme-
probatur 2o diatum erit passo saltem secundum virtutem. Probatur 2do Si quodpiam
in rem distantem immediate operari posset nulla ratio
esset cur unicuique agenti certa virtutis seu activita-
tis sphaera praescripta esset a potentia ——— consequens
est absurdum ergo. Sequela probatur cur enim non posset agens in
quamcunque rem distantem actionem suam fundere
sic ei non necesse decurrendum esset medium ne quo-
probatur 3tio niam suam impendat paulatimque debilitet. 3tio
quia haec sufficiens videtur esse ratio cur natura tantopere
vacuum horreat corporaque omnia tam sollicite

alia sese alijs agglutinent utq ga inferiora non
nisi p intermedia influentis e coelo nim experiunt.
nec distita corpora nisi p intrfusa operari queunt. Et
haec sententia oio peripatetica est quippe ab Arte tum
in hoc tum in pxe sequenti libro multis rationibus & argu,
mentis ex instituto roborata: Scoti uo in ista opinio
pegrina e admodum ne dicam ridicula quidem nihil
ne sigr dicat ea q prius agunt in remotum
agunt in medium prius in medium quam in remotum
agere dbre. Aiaduertendum aut id q sapient
notat Col. fundmo 1o & 2do virtutem in agente
mediato productam n sp aequalit dependere ab
agente ~~raa~~ mediato seu 1o neq sp eundem ee
effectum ~~in~~ in medio & in distanti obiecto. qui
eodem Col. fundmo 3tio triplice quandam attra,
ctionem br declarat.

Ad 3m argtm uarie respondet a philos Thales Milesius
teste philo 1o d. Aia censuit magnetem aiam ee
praeditum & propterea ferrum attrahere. plato in Timeo
ait nihil ee in magnete n attrahendi ferri
sed aeris pellendi atq adeo ne spatium maneret re
linquatr ferrum pulso a magnete aere gtinuo in locum
ab aere uacuum succedere. Quidam dnt ferrum trahi
a magnete ut cibum gseruati n magnes in ferro

Variae responsiones ad ea que dicunt de sensu & ...
ad ... Magnete ...

1a

2da

3tia

quia. ut in ferri motu. Alii in quibus et videtur Aphrodisi-
ensis existimant ferrum moveri ad magnetem ut ad
suae speciei ad locum suum naturalem. Verum hi toto
Ipse solutione a [illegible] a proposito aberrarunt: De prioribus per se manifestum
Quanquam neque [illegible] est. de hac contraria inde patet quia magnes rubigine
affectus non trahit ferrum sicut neque si ferrum nimis
absit aut si magnes nimis parvus: Sed hi contra
mire oportebat si vera esset Aphrodisiensis opinio.
Alia responsiones nec superiores quaelibet nos sequimur Una est alia sententia verior superiores nam quidam aiunt
quod magnes trahit ferrum movendo proximum non esse
magnetem sed aerem medium in quo magnes pro-
ducit qualitatem quandam per quam ut aliam formam
in ferrum productam ferrum in magnetem protrahit.
aerem
ex hoc autem non recte colligit ~~ferr~~ quoque habere
Notabile magnetem qualitatem & ferrum, quoniam diversum est
~~ferrum ab ae~~ aer a ferro naturaliter atque proinde
necesse non est ——— ut quod causa est illa
virtus in ferro possit et in aere: sed sufficit ut
aer sit quasi quidam canalis per quem virtus mag-
netis ad ferrum transmittitur. Magnes igitur est
proximum movens respectu aeris: aer vero respectu illa virtutis
ante quam accepit a magnete est proximum movendi
respectu ferri quamquam absolute magnes & non
aer dicatur trahere ferrum propterea quod magnes sit princi-
pium.

principium effectivum illius qualitatis: quod si aliquis mensa ut aliquid aliud ponatur inter ferrum et magnetem dicendum Nota.
est illam virtutem magnetis et in mensa recipi et ad ferrum transmitti per poros mensae in quibus residet aër. Alii dicunt magnetem habere ferrum emissione Aliorum responsio.
corpusculorum tenuium vim attrahendi tantumque cuius rei signum est quod ferrum affrictum magneti habeat alterum ferrum et hoc tertium et ita deinceps ut aliqua velut catena conici possit unde Lucretius lib. 6. de magnete sic postulat. ——— catenam

Saepe ex anellis reddit pendentibus ex se:
Quinque etenim licet interdum pluresque videre;
ordine demissos levibus iactarier auris
unus ubi ex uno dependens subter adhaerens
ex alioque alius lapidis vim vinclaque noscit .
usque adeo permanans vis pervenit eius.

Verum cum hoc solum et nisi probabilius defendi possit relinquatur prius omnis verum esse: Nos sequimur medicam respondentes pro
dicatur scilicet sequitur magnetem ferro immediatum esse immediate omnes tales veritatem
diate virtutibus minime ut necesse sit cum tota Quoniam magnes immediatus sit ferro.
hoste vitam illi tribuere quod ex recentioribus fecit
et Cardanus qui suam opinionem inde probat
quod magnes utatur ferro tamquam suo pabulo: Sed
hoc argumentum ut recte ait Scaliger exercitatione Quod ferrum sit pabulum magnetis illum
131. levissimum est: etenim deest magneti ut sit

in ferri scobe non quod ibi pascatur sed quod ibi conservetur
ab aeris iniuria sicut et idem et vulgo res
quasdam in arena defodi non quod arena pascat
sed quod in arena conserventur; alias necesse esset su-
btem illam in qua servatur magnes successu tempo-
ris minui & leviorem fieri immo non ut ait Scaliger
gravior a nobis reperta est. Deinde magnetis in
ipsa quoque scobe ferri asservati usque adeo tota
senescit extima sufficiens ut ferrum non amplius
attrahat sed non infringat inferiores partes
adhuc trahat quod tamen minime factum oportuit,
si mica ferri esset pabulum magnetis. Quod
aut Cardanus aut magnetem non omni ex parte fer-
rum attrahere sed tantum ubi cortice tenuis sit, ex-
geri moveri videtur quam ut sic plus minuet plus
non minuet. Porro modus quo magnes ferrum ad
se pertrahit a Scaligero explicatus non est probatus
exercitatione n. 72. ita enim est inquit propugnante
ti, ut ferrum ad magnetem in[ter]na virtute potius
externa moveatur eo modo quo catulus movetur ad
mamillam & stria ad beatitudinem. Verum iam
supra reiecimus sententiam Alexandri qui volebat
ferrum a magnete moveri ut a fine quidem Sca-
liger.

hgec cit loco nolle udr. objicies si magnes p qualitatem utq ferrum attrahit: ergo in quaviq Distia trahet: negat. gtega sunt n. in aliis rebg naatibg ita magneti sua quoq activitatis sphaera e. porro virtg magnetis pāē rem diffusa calida e, calor aut e attrahit. — Obiectio 7mo. / Solutio.

Dnt nonnulli magnetē attrahere ferrū p̄ sim= pathiam sive p̄ occultum naturae cōsensū sicuti

& succinū paleas argentū vivū auri p̄ticulas, quo sit ut Epythimicum atra bilem & agari= cu pituitam evocat. Ad cognomē d mag= nete q sequitr distincte notādū e, so vocat — Quare magnes dicat sideritis

sideritis a ferro q trahit: dictg magnes — Unde magnes dictg.

à magnesia Reginnicula — in qua primo p̄tg dr d quo sic Lucretg lib 6.

Quod superest agere incipiam quo foedere fiat
Naae, lapis hic ut ferrū ducere possit
Quem magneta vocat patrio d nōie graij
Magnetū qa sit patriis e finibg ortg.

Vocat et lapis Herculeg q ut domitor illas rerū oim ferri vim sibi obtemprātē faciat: — Quare dicat lapis Herculeg.

cui lapidi oppositg reperit qdam alig Theamedes nōie q teste Plinio lib. 6to Hist: naatis c. 16. ferrū respuit & à se abigit. Qdo — Theamedes lapis e oppositg magneti ga ferrū respuit.

[illegible]

n. solu magnes s et adamas ferru trahit
ut Scaliger imo adamante p̃sente amittit
magnes vim trahendi ferru; q ite fit si allio
succoq ceparum aut hircino sanguine mag-
nes aut ferru inungat. Sed h negat Car-
danus utrq contrariu se ee exptu; de allio negat
alii. Sed s dici plura ee gnra magnetum
quoru qda p̃dictis rebg impediunt qda non
Deinde responderi p̃t vim adamantis aut allii
interdum n adeo magna ee ut magnetis vim
poterit impedire. unde respondet Scaliger Carda-
no adamante suu quo p̃sente magnes vim tra-
hendi n amiserat n fuisse satis exptu. Scalig
ait expia sibi notu si magnes allio inunctus

Caa cur alliu &c. vim magnetis impediant.

lauch [illegible] eu vim trahendi recuperare. Caa
n cur alliu & similia vim magnetis impe-
diant e q calor maior impediat minorem
at alliu & id gnus calidissima st. ig si impe-
diant, tum pro certo habendu ee calore allii
minore fuisse qua magnetis. Tertio quo-

Nota

admodu mirabilia d magnete ex antiqtate depron-
pta memorat Conimbr: loco cit. p̃m e simulachru
ferreu Arsinoes reginae diu in Aegypto pendis

momētis libratū pependisse in medio tholo ex magnetib9 — 2do Nota
pportione magnitudinis gracto Democritus artifi-
cio — eadēq in magnetis signū solis Alexandria in
templo Serapidis suspensū fuisse. 4to Motus ferri ad — Motus ferri ad magnetē est motus localis
magnetē ē motus localis p se, supponit tn̄ non alte
rātis prius. n. ferrū attrahi ā magnete deinde tra
hit sicut humores & vapores prius attrahit ā sole
deinde sursū elevant. 5to Sunt nōnulli magnete — Nota 5to
natura admodū imbecille ēē aut potius nullā tra
hendi vim hēre q si verū ē tunc nec ad hanc
attractiōē multū advinare excipiendū ē hujus
7 phys. 91. ait ferrū cū magnete n̄ ēē gravius
quā solus magnes p se. verū hæc utrū vera
sint experiā discere oportet. 6to & ultimo Atq mag,
netis attritu expolita & attemperata septentrioni
sese obvertit & ubi hinc inde in aquilonis quievit
polū arcticū commonstrat ut videre ē in pyxide navi
gatoria cuius usu nautæ maris spatia situsq lo-
corū & distantiā dinoscunt & oēs p ambitum
ventorū tractus & cœli cardines deprehendunt cū
ēt in solarijs minutis quibus ad solem horas explo
ramq. Reddent Conimbr: viim hanc qvertendi ad
polū ~~arcticū~~ amm ā magnete tractā vim ēē ex
ijs q nos mirari nāa voluit scire noluit:

conuertitur tamen diu post praeter caeli utriusque polo vicinas
ob occultam naturae consensionem et simpathiam id per qua-
litatem aliquam attractiuam praestare ad eum modum
quo sol heliotropium et alias herbas quasdam
Resp. ad 2m secum fert. Ad 2m dicendum fascinantes non immedia-
te in rem distantes sed in aerem ambientem actionem
fundere siquidem oculos effluxu et contagione inficere
re ac ferire. Laeduntur autem saepius fascinio eorum qui
sensum exhalesunt tenelli infantes et pueri propter
malum ob corporis imbecillitatem facilius imbibunt
quam ii natu quique grandiores et praediti vi-
ribus aut corpore conuenientiores. Et hoc inde consistit
ut qui ipsi magis effascinantes non videntur ut quae
laudant per quod laetitiam per suis corporibus totam facilem
ac suspicere oculos dilatant fascinijs veneno viam
Resp. ad 3m aperiunt. Ad 3m respondetur ———— venenatam
remigio mordicus infigi; et nisi haererent corporis testat
tum non inde qualitatem aliquam a se diffundere quan-
nauigiorum impulsum hebetet impediatque quam ne ne-
mo impellat clarum est ea sublata remum amplius mo-
ueri non posse. idem dicendum ad torpedinem, et licet qua-
litas ab ipsa transmissa sit et in retibus et in aliis
medicantibus non inde operatur natura nisi eius agendi modo

intra certos limites cohibente. Ad 3um scilicet patet ad 4um 332.
eundem animalia quibus natura venenum largita est afflatu suo
venenoso posse animalia caetera inficere posse: quia ut ex
Alberto et Marsilio supradictis conincitur: notant, sunt quibus natura
ex insito ut adventitio corporis habitu vim maleficam
noxiamve qualitatem instar veneni infedit. Sunt et quibus-
dam aliis vim venefica elargita est ut inspici amicu-
lae quae inspectantes curat illi ex oculis et tota facie
noxiam eundem qualitatem quasi iaculum quoddam ve-
neno illitum corporis vibrant et in ambientem afflatu
suo permutiarint tum longius fundunt atque adeo
quoscunque contigerint laedunt quamvis potissimum nocere
feminis vel viris eas iis quae duplices sunt pupillas. Si
quae ea quae venenum non sunt afflatu noxio laedere possunt
quanto magis quae venenum penitus quasi scaturiginem
in se continent. porro afflatus illi pestiferi ex oculis NB
potissimum egredi solent tum quia ea quae venenum sunt id
magna ex parte in extremis gerunt ut Scorpius in cau-
da et quae morsu laedunt in capite ut vipera murena
etc: tum quia fascinantes cum in rem quampiam videnda
intentius diutiusque occupantur cumque ipse vel si solle invidiae
aut nocendi studio contenti tunc eundem pestiferum
vaporem dumtaxat spiritum ad oculos evocant eumque
propterea quod oculi cute nudati sint foras inde eiaculantur

Ad 3tm dr Nasutam ignescere calore pme
diu aeris transmisso q aerem prius inflamat eff id
ob illius raritatem n ita pprime cernat. Ad ultimu
respondet opinione Avicennae oio ee falsam qua
vero ~~vim~~ vim beat imaginaio alia ipsius in qua
e immutandi sic br dclarant Conimbr. art 7. phan
tasia obiectis rerum simulachris una cu motu cordis appe
titus pmonet agitatisq humoribus & spiritibus ex variis con
motus & cursu alteraões efficiunt: Ita in timore corpus
frigescit ac pallet in verecundia rubore pfunditur in ira
sanguis ignescit in maerore floridus color obscurat.
Dixium in libro de animalium motione ait phs
parva mutaõ in ipsa principia facta vs in corde
multiplices et in extremo efficit varietates difficiles
Quo v mo haec motio ab imaginatrici facultate
de ad oppositum pertingat multi dubitant
pt: Sed fte quoq iydem pstis respondet affirma
n ee nãa potias p se ipso agere in alia a se distan
tem mo utraq haereat in eode subiecto & ab eadem
aiã oriatur alteraq alteri subordinet ac subservi
at ut hoc loco insinuemus sufficit n. causa principa
les eius motus utriq potias pnsentes ee.

Utrum ad solas qualitates tertiae speciei sit motus.

Quaestio secunda.

Pro quaestionis huius solutione percipienda notandum est ex Tol(eto) 7 phys. q. 7. duplicem ad aliquam for- *Quid sit ad aliquam formam alteratio.*
mam esse alterationem unum modo per se altero per accidens. per se alte- *Quae sit alteratio per se*
ratio est ad illas formas quae sunt proprie contrariae mutuoque
sunt inter se pugnantia invicem agendo et patiendo. per accidens *Quae sit per accidens.*
alteratio est cum formae non sunt proprie contrariae nec invicem
agunt et patiuntur sed tantummodo consequuntur ad eas quae
contraria sunt et invicem agunt quo modo alteratio dicitur esse
per accidens ad sanitudinem quae ex qualitate consurgit:
Deinde alteratio per se iterum est duplex altera per se seu *Alteratio per se est duplex.*
immediata altera per se secunda seu mediata: Immediata *Quae sit alteratio per se immediata.*
est ad qualitates quae contrariae sunt atque per se ipsas agunt
ac patiuntur cuiusmodi sunt solae quatuor primae qualitates; me- *Quae mediata.*
diata vero est secundum qualitates contrarias quidem sed quae
non secundum se agunt ac patiuntur sed secundum primas
ex quarum commixtione fiunt cuiusmodi sunt omnes quali-
tates sensibiles quae secundae vocantur ut colores sapores
odoresque etc. In his quidem vera est per se alteratio

cum sint contrariae ac pugnent, licet pugna eatenus
illis conveniat quatenus ex principiis contrariis pugnan-
tibus orta sunt.

Conclusio 3a — Tertia propositio est 3a conclusio. Ad qualitates 3ae speciei
per se non est alteratio. Declaratur et probatur conclusio quia qua-
litates 1ae speciei sunt habitus et dispositiones habituum quidam
sunt corporis ut sanitas aegritudo pulchritudo deformi-
tas etc. quidam animae quorum alii in [illegible] sunt diffinia corn[illegible]
-n- alii sunt in intellectu ut sapientia prudentia etc. alii sunt in
appetitu quae dicuntur morales virtutes; sunt habitus virtutum
ut fortitudo iustitia liberalitas etc. Quoad corporis

Probatio ad corporis habitus non esse alterationem —
habitus alteratio non fit hac ratione probat Auctor. Omnis ha-
bitus sive bonus sive vitiosus est ad aliquid; ergo si ad ali-
quid non est per se alteratio neque ad habitus istos erit alteratio
quia ad [illegible] non est neque alteratio nec ullus alius motus ad ea quae sunt
ad aliquid ut ex dictis patet. Quod autem habitus sint
ad aliquid declarat Auctor per sanitatem quae sani-
tas est calidorum et frigidorum commensuratio aut con-
tra quae sunt intra aut quae sunt ad continens. Videtur quae sanitas
proprie consistit in proportione quadam ac mutua harmo-
nia partium qualitatum inter se quam in ordine ad continens

Quid attingat per contin... —
dicere continentis attingit S. Thom. ipsius corporis in quo
est sanitas quae compositio qualitatum et humorum
quae in leone v.g. est sanitas in homine morbus est

diversas v. formas diversa temperamenta bn aut
male afficiunt & ad functiones aptē ut ineptē adeū
das disponunt. Simplicius & alij per gtinens intelligunt
aërem circumiectum ad quē modica humorum tem-
peries comparari debet; —— ita ut ea male
firmā firmitā solidaq. heati q° ab aëre aliisq. eig.
modi rebg ñ fte expugneh: tamen ne-
diceret q persona nitidior cali solitq naa pernicio
ad sanitatem ut tuendā ut conservandam momenti
habet. probat deinde et Autor q alij et corporis habitg
sint ad aliqd q a sit dispositio perfecti ad optimū: ex quo
patet habitg et corporis ẽ supponere natg perfecta
l' potentes operari q p habitg bonos ad operationes faci-
liq et promptg efficiendas disponitr ut probatur prima
ciem k.. Maviei noie Autor intelligit aptitudinem
ad motus veloces & cursus, q ni obesis nō est.
drē aut habitg ipsos eē ad aliqd nihil aliud ē quā
illos gseq ex habitudine multorū inter se V.g. robur
ex apta firmaq. membrorum coaptatione pulchritudo
ex debita partium proportione ac dispositione procedit. vult
go Autor q alterationes tinsent ni qualitates illas
q in membris seu partibg existentes, ad quas
deinde habitg ipsi gsequuntr: unde q sanat
istas qualitates temperat sedm quas ē alteratio

ex qua temperie sanitatis nascitur. De habitibus
Probat de habitibus intellectus non esse alterationes — intellectus similiter non probatur quod adeoque de non sit alteratio quia
scientia vero non est nisi cum aliquid aliud alteratur. Et ipsa
sensus non ex alteratione quae sensu fit. Vel cum experientia universalis
singularium acquiritur anima vere colligit et sunt absque mutatione
seu alteratione fit nisi ex sensus alteratione. Porro circa
Circa habitus scientiae duo sunt consideranda 1m 2do — habitus scientiae duo considerantur 1° eius adeptio 2do
adepti usus et exercitatio: Verum ipsius non esse alterationes
seu generationes inde patet quod operationes aliarum potentiarum
non sint generationes seu alterationes. Quod autem neque adeptio
habituum intellectivorum sit alteratio et minus est manifestum
quia et ipsi quoque alterationes in alio vel in sensu factae
consequuntur: declaratur hoc per exemplo dormientium ebrio-
rum et male habentium quae postquam ista impedimenta
recesserunt nulla in anima ipsa alteratione interveniente
intelligunt ac ratiocinantur; quomodo et in pueris scientia [illegible]
perdiscunt: Facta enim quiete humorum sedatione propter aetatem
vel aliis causis [illegible] disciplinis et exercitatione [illegible]
scientiae nulla in anima alteratione facta sed si quae est
Probat ad habitus in appetitu rationali non esse alterationes — ea est in sensu et corpore. Quod ad habitus in appe-
titu rationali inhaerentes vel ad virtutes morales non sit
alteratio probat Aristoteles: quoniam per [illegible] perficiuntur non alterantur sed
hoc per virtutes nostrae perficiuntur [illegible] est dicendum [illegible]

illas alterari quia nondum terminus productus est. 2do aut quod hoc sufficiat
quia tunc unumquodque ipse produceretur, cum nunc sua ista
tum productum attingit, sed hoc consequitur 2o per vim motus vel
per illas fit productus.

Conclusio 2da. Ad qualitates 2dae et 4tae speciei non est alteratio. Conclusio 2da

Quoad ad 2dam non sit, patet quia ex priori conclusione satis li-
quet et aliunde probatur quia omnibus qualitatibus alterationis Probatur 1m
terminatas latitudinem graduum in se continet adeoque ma-
gis et minus suscipit: at potentiae latitudinem graduum
nullam habent neque magis minusve accipiunt, ergo altera-
tionem terminare non possunt. Quoad ad 4tam speciem non sit al-
teratio probatur: si fieret, maxime fieret alteratio mixti-
onibus quia remotio vel acquisitio illarum quarumdam dependet,
sed ad figuras non est per se alteratio sed ad aliquid aliud
ad quod ipsae consequuntur, ut dolatio tendit ad terminum remo-
tionem vel fingendi actio ad terminum ut auctivum appositi-
onem, unde consequuntur figurae, sicut dealbatio per se ad albe-
dinem tendit a qua sequitur similitudo, ob id ad similitudi-
nem non est alteratio per se, sic et ad figuras. Maior vel
subrecta patet: alias alterationes ut condensatio vel rare-
factionem, ut alias mutationes secundum certas ex quibus
consequuntur figurae, ad quas tamen non est per se alteratio.
Conclusio 3tia: quod alterantur tendunt a qualitatibus secundum quas
est alteratio, ita ut praedicatio sit aequivoca vel aequalis.

vocis utq ut id q alterat secundum suam vocem subiectum in qualitate et e contra at hoc non fit in figuris et similibus ergo non est alteratio. Maior patet dicimusque n. aes e humidum hoc est albus et contra humidum est aes album est hoc. At non dicimusque aes est statua aut statua est aes, sic area nec cathedra est lignum sed lignea: Et hoc est non aequivoce pti cari v non aequa voce sed mutata. Haec Aristoteles non quod momenti habeat firmior esse vide quod est in 2da conclusione posita utq res cum fit non dicitur alterari sed cum recepit formam seu figuram sit ergo figuram seu formam non alterat. Maior probatur quia alteratio est rei iam factae existentibus ridiculum. n. e parietes aut tegula esse domus alterationes et domum alterari cum tegitur aut parietibus clauditur cum n. tunc non sit sed fiat non recte dicitur alterari.

Conclusio 3tia quae ex utroque positis sequitur. Alteratio non fit per se nisi ad qualitates 3tiae speciei quae sunt passiones et passibiles qualitates ergo in hac quaestione conclusio principalis aucthoritates tex. 11 infirmant Aristoteles et sic se [illegible] quia cum alteratio fit generationis et corruptionibus via; res aut corrumpunt quaeque qualitatibus contrariis mutatae sunt: Manifestum est secundum illas qualitates alterari proprie fieri secundum quas formae inter se differunt in materia: Illae aut sunt propriae qualitates 3tiae speciei. Itaque alterari proprie est a sua naturali dispositione

Quid fit alterari.

dimoueri q. aut subiectum secundum naturam suam perficiat ut sic
superiore alterari non censeatur. Verum ut tam haec quam
praecedentes quaestiones recte intelligantur notandum est alterationem — *Alteratio quid sit*
a philosophis accipi primum pro larga nominis significatione pro omni — *1o*
motu quoad qualitatem tendit 2do pressè magis prout — *2do*
secundum consuetudinem et usum philosophorum pro eo duntaxat
motu qui inter duas sensibiles qualitates contrarias non
quascunque sed eas tantum ut secundum eas peculiari qua- — *Alteratio 2do modo sumpta duplicem requirit conditionem*
dam ratione subiectum alterum fieri dicatur. Quomodo
sumpta duplicem requirit conditionem prima est ut qua- — *1a.*
litas quae alterationem terminat non sit eadem re cum
aliquo ut illius duntaxat acquisitionem quasi eius
consectarium comparetur. Altera conditio est ut eadem — *2da.*
qualitas aliam habeat sibi contrariam quae in subiecto prae-
existat ita ut unius acquisitio ab altera tanquam
a termino a quo proficiscatur. Defectu prioris condi-
tionis non est per se alteratio in figuris quae ita sit
idem re cum quantitate ut non alia quam ipsius quan-
titatis acquisitione in subiectum inducatur. Defectu
2dae neque ad scientias et virtutes neque ad alias spe-
ciei qualitates alteratio per se tendit propterea quod nullo
contrario in subiecto praeexistente saepenumero acquirantur.
neque enim necesse est ut quis virtute ut suam mentem

excolit vitio aut errore signatus fuerit. Ex quo
NB. fit ut nec omnes contra species qualitates alterationem
pareant quod patet in lumine per aerem diffuso et
in odore quorum illud contrarium non est hic licet contrarium
non sit tamen nescio in substantia pergit. Secundum quamvis
ac late fusa alterationis acceptionem intelligendus est Philosophus
in hoc 7o lib. tex. 12. ubi dicit sensus alterari cum
ab obiectis patiuntur eorum motus species ab iisdem producta
et ad sensum transmissas in se recipiendo. Itemque supra
in 3tio lib. tex. 31. cum docuit ad differentiam in coelo
esse motum genere unum et infra in 8uo lib. tex. 20 cum
ait opinionem et imaginationem motum quemdam videri
attingit ait motum alterationis
Argumenta complura contra Aristotelem in 3tio cap. et a nobis
Obiectio 1a. in conclusionibus usurpata proponunt et solvunt a tollere
nititur quam plurimis usi. Sed contra 3tiam conclusionem explicationem est
hoc argumentum: Albedo a Philosopho supponi in hoc contrarium
Da quidam non est recte tradita forma Aristoteles sed cum nubes nivi
nem generat datur calores acquisitio ut ex Aristotele per con-
sequens colligitur et tamen in nube nullus color albedini contrarius
praecessit quae satis clara est sed omnium consensu testatur
Solutio habetur cum quam albescit alterari. Respondetur acquisitionem
illam caloris in nive non proprie a contrario proprietatis
caloris esse tamen alterationem propriam quae quaeque alia
motus sedem sub qualitates ex quarum varia proportione

ac temperamento colores existunt; q motus antecedenter ne cessario progrediunt à contrario praexistente in subiecto. Illa nº 2da conditio vid. alterae qualitatis augmentione procedere à contrario praexistente in subiecto intelligenda est in partiqua litas contrarias n. aut in eis augmentio 2daria zoc est qualitates alterationis facta sedem aliam aliarum quantitates qualitates à quibus reipsa distinguntur ut in coloribus evenit idque et saporibus quoque odoribusque est intelligendum. Unde licet simul prima augmentio insigni qualitatum intendum non pro ficiscatur à propriis contrariis qualitatibus sunt n. idcirco alteratio proprie dicta esse desinit. 10 Martij.

De proportione Motuum

Quaestio 3tia

Cum pactus in exposito suo declarando vid. q in motu cò veniendum sit ad motore unum primum immobile supposue rat Motus et mobilia invicem comparari posse ideo recte et instituto suo convenient hanc motuum inter se compa rationem nunc hic examinat. Tres aut ex illius sententia conditiones requirunt ad hoc ut ad invicem aliqua comparari possint. 1a est ut n. sint aequivoca unde quo niam acutum in magnitudinibus saporibus et sonis aequivoce dr, ideo huiusmodi acuta inter se comparationes forte n. admittunt n. a. recte sit comparatio si dicas

Tres sententia ex aliorum conditionem requiruntur ad comparationem instaliquan dam. 1a

utrum stylus acutior sit mino. Aliud n. dr corpus acutu.
aliud sapor aliud sonus. Acutum n. in corporibus opponitur
obtuso acutum in saporibus dulci ut amaro &c: acu
2da tum in sonis opponitur gravi. Altera conditio est ut
quae ad invicem recte comparantur idem habeant subiectum
proximum; quae tamen diversitatem subiecti remoti non impediunt
comparationem: Equus n. & canis sunt comparabiles utrum
utrumque sit albior aut nigrior altero: nam
licet equus & canis specie differant adeoque subiectum re
motum albedinis aut nigredinis sit aliud tamen
ad proximum tamen subiectum utrumque sufficiens seu potius unica
ut est per quantitatem extensa est unum & idem. 3tia con
3tia ditio quae requiritur ad hoc ut inter se recte comparari
queant requirunt est ut eiusdem naturae sint seu speciei.
Respondet ad 3tiam Quibus notatis respondet Aliter ad eum motum esse omnino
comparabilem species tamen quae sunt eiusdem speciei: Ex quo
constat motum rectum & circularem inter se comparari
posse quia sunt naturae seu speciei diversae: patet quia li
neae sive quibus hi motus peraguntur specie differunt. Vn
tas generica non sufficit ad comparationem inter quam
constituendam quia ut inquit Aliter in generibus latent
aequivocationes. Vnde sciendum quod licet quaedam univocum
sit sive speciebus univocatione Logica aut metaphysi
NB ca eo quod dicat unam rem & unum nomen seu definitionem

illis circa quidditatem animalis (substantia animata sensibilis) equo bovi homini dici. hoc tamen non obstante genus dici potest aequivocum aequivocatione physica. Non enim physicus ita sumit abstractas rerum essentias generaliter speculatas ut Logicus aut Metaphysicus sed cum materia sensibili quantitate et concretas ab ipsis tamen singularibus individuis abiunctas; unde animal physice dicit ipsa individua sensibilia non tamen determinate hoc aut illud. Ex quo sequitur Logicum et Metaphysicum comparari aliquando in genere quia apud ipsos una est natura unde ipsa essentia censetur generata non generatis iis quomodo libet extrinsecus ad essentias attinet; physicus vero minime quia non speculatur genus sub abstracta illa unitate naturae sed sub multiplicitate specierum et individuorum sensibilium ad modum explicatum. Porro ut res haec tota clarius pateat posito hoc tanquam certo et explorato quod unde comparatio attendatur nisi ea quae unitatem quandam et convenientiam habent ratione unitatis aliquorum nisi [illegible] accipi potest ut secundum proportionem ut secundum proportionalitatem. Secundum proportionem illa uniri dicuntur quae ad se invicem sunt aliquam habitudinem ut proportionem quantitativam proportio enim propria est duarum quantitatum alterius ad alteram certa habitudo ex quo

Unitas [illegible]

Quae sit unitas secundum proportionem

apparet non esse proportionem proprie nisi inter ea que

sunt eiusdem generis: numeri enim ad superficiem uel lineae ad

corpus proprie non est proportio sed lineae ad lineam, superfi

ciei ad superficiem, et esse proportio dupla, tripla etc.

Quae sit unitas proportionalitatis. — Quando certa unitas plurium inter se secundum proportio

nalitatem; et haec non est ipsarum rerum ad se inuicem

sed per comparationem ad alia seu potius ipsarum proportio

Quid proportionalitas. — num inter se: Est enim proportionabilitas ut in 5to

Geometriae declarat Euclides quaedam similitudo proporti

onum. Iam vero inueniemus non esse secundum proportiona

bilitatem certam unitatem inter res diuersorum generum

et inter ea quae non sunt eiusdem generis. Exempli gratia sicut

sit proportio numeri ad superficiem est tamen inter illas pro

portionabilitas vel similitudo proportionum; quasi

sic est una superficies ad alteram sic se habet

unus numerus ad alterum. Itaque cum omnis comparatio

praesupponat aliquam unitatem, sitque duplex unitas pro

portionis et proportionabilitatis, duplicem quoque di

cemus esse proportionem alteram proportionis, proportiona

bilitatis alteram. Illam vero quam unitas propor

tionis dicit habitudinem ipsarum rerum ad inuicem

et secundum se. Unitas vero secundum proportionabili

tatem ipsarum proportionum seu rerum per comparationem

ad alia & n. secundum se spectata quae comparantur secundum propor
tionem sunt comparabilia specie quae non secundum proportionabi
litatem comparantur comparabilia sunt impropriè. ut saltem
nunquam specie & adaequatè. Quantitatibus autem haec ita
sese habeant inter omnia duo haec unitatibus & pro
portionibus quorum à scriptoribus saepe confunduntur nunquam
pro aliis non infrequenter usurpantur. Haec 8 est com
paratio sic explicata ad institutum eo non accommodat
Aristoteles ut velit motus eiusdem speciei eodem tempore spatium aequa
le conficientes inter se quoad celeritatem & tarditatem
conferri posse caeteros non sic differentes non item; quocirca
ca si linea motu alterationis moveretur eodem tempore
mobile conficiat illam motu locali pariter et non diceretur
hi motus celeritate aequales quantumvis eodem tempore
terminentur. Solutio autem [illegible] Aristoteles alterationes in
[illegible] non recte comparantur sine circularibus quidem
motus in recto unquam non ex dictis est manifesta.

In 8 unum Librum Physicorum.

Prudentior mortalibus esse solet posterior cogitatio ut sa
piens in Hippolyto suo scripsit Euripides. De motu
aliisque rebus ad naturae investigationem facientibus
multa & subtiliter [illegible] est Aristoteles in [illegible]